Teorie a systémy v psychologii

Několik oficiálních informací

- Garant: Prof. PhDr. Petr Macek, CSc.
- V této části státní závěrečné zkoušky student/-ka prokazuje schopnost propojit a syntetizovat poznatky základních psychologických disciplín (obecná psychologie, vývojová psychologie, sociální psychologie, metodologie psychologie) a začlenit je do určitého teoretického výkladového rámce (či více rámců).
- Předpokládá se, že si každý/-á student/-ka v přípravě na zkoušku zpracuje níže uvedená témata svým osobitým způsobem. Prakticky to např. znamená, že některým tématům zařazeným do okruhu se bude věnovat detailněji, že vyjádří svůj osobní názor a argumenty, proč ho/ji určitý teoretický přístup oslovuje více než jiný. Závazným požadavkem však je, aby u každého okruhu dokázal/-a stručně pojmenovat avýstižně charakterizovat (a) některou ze starších, klasických teorií a (b) novější či soudobé teoretické přístupy k danému tématu. Novější přístupy musí být doloženy příklady relevantních výzkumů.
- Jako orientační ukazatel pro rozlišení starších a novějších teorií může sloužit i časové hledisko: v prvním případě půjde o ty, které vznikaly zpravidla do konce 70. let minulého století.
- Student/-ka se při přípravě opírá o znalost základní literatury, kterou studoval/-a v relevantních kurzech v magisterském i bakalářském studiu psychologi e. Předpokládá se také, že bude selektivně pracovat i s další literaturou - se syntetizujícími psychologickými monografiemi a příručkami (handbooks) a s časopiseckými studiemi.
- Reference o teorii musí kromě konkrétních poznatků zahrnovat i informaci o autorovi/autorech dané teorie. U empirických studií je nezbytná nejen informace o autorech, ale též o časopise (musí jít o odborné recenzované časopisy) či monografii, ve kterém byl daný výzkum publikován

Pro tento účel si student/-ka připraví v tištěné podobě seznam časopiseckých studií (s úplnými bibliografickými údaji podle požadavků APA), které prostudoval/-a. Tento seznam bude mít k dispozici při písemné přípravě na zkoušku a při vlastní zkoušce ho odevzdá členům zkušební komise.

Důležité informace k tomuto předmětu od J. Mareše

Poznámky z konzultace 27.11.2013 — *Martin Malec 2013/11/27 15:49*

- Předpokládá se „že už jsem psycholog“ a v oblasti psychologie, která mě baví, dokážu představit obecný rámec v podobě aspoň jeden klasický a jeden současný model + schopnost obecně uvažovat v psychologii.
- Návod k tomuto předmětu nemůže být konkrétnější, předmět předpokládá individuální vklad.
- Lidi si myslí že existuje „konkrétní návod“ nebo že lze stáhnout přípravu někoho jiného z muny.cz, a úspěšně absolvovat…
- Nepřípustné je, aby všichni citovali to samé. Selhání vypadají tak, že lidi reiterují kanonické /obecné/ věci ale nepředkládají osobitou hlubší znalost něčeho konkrétního a individuální perspektivu. Jeden den za sebou nemůže prostě pět lidí uvádět ty stejné teorie a stejné články co byly v nějakém společném výpisku k otázce!
- Úspěšní absolventi to mají tak, že se to odvíjelo od individuálního zájmu (např. to co bylo v diplomce) + studie, na zákl. studie se představovala současná teorie, identifikoval se rozdíl oproti starší …
- Zkušenosti kolegů ukazovaly že 1 článek může být málo. Jako kotva pro představení rozdílu mezi klasickým a současným pojetím je někdy potřeba jich víc. Ty články je ale potřeba znát pořádně, nestačí přečíst abstrakty. Nutné znát autory, kdy to bylo publikované ap. U některých okruhů je výhodnější srovnánání starého a nového, někde několika novějších
- Ale aby to nebyla úplně volná disciplína, tak je zadání jedna klasická, jedna současná, plus osobní vklad.
- S sebou je nutný SEZNAM článků, na přípravu už ale nelze s sebou mít abstrakty či fulltexty. Články jsou kotvy, vodítka a základ tohoto předmětu,

Tematické okruhy (POZOR, nemá patrně smysl vypracovávat nějaké obecné výcucy z těchto témat!)

- 1. Psychologické pojetí adaptace: tradiční vymezení v obecné, sociální a vývojové psychologii s příkladem konkrétních teorií. Adaptace jako teoretický vysvětlující konstrukt a jeho uplatnění v současných sociálně psychologických teoriích a vývojových teoriích a modelech (alespoň dva příklady). Empirický výzkum adaptace – příklady z obecné, vývojové a sociální psychologie.
- 2. Percepce - tradiční a současné vlivné teorie v obecné psychologii, které se týkají tématu p ercepce. Pojem sociální percepce, tradiční a nové pohledy na sociální a interpersonální percepci. Současný výzkum v oblasti interpersonální percepce.
- 3. Potřeby a motivy. Psychologické klasifikace potřeb a motivů. Místo a pojetí potřeb v teoriích ontogenetického vývoje, teorie reflektující psychickou frustraci a deprivaci. Novější teoretické pohledy na výkonovou motivaci a motivace pro-sociálního chování, příklady relevantních výzkumů v těchto dvou oblastech.
- 4. Současné psychologické teorie emocí. Původní koncep t emoční vazby (attachment), navazující přístupy, které tento přístup

rozpracovávají (s příklady současných výzkumů, které se zabývají emoční vazbou nebo její mentální reprezentací). Teorie či modely, které reflektují úlohu emocí v blízkých mezilidských vztazích (např. partnerské vztahy, vztahy mezi rodiči a dětmi, osobní přátelství).

- 5. Myšlení a řešení problémů – tradiční přístupy a nové pohledy na tuto problematiku, příklad novějších empirických výzkumů v dané oblasti. Současné psychologické pohledy na inteligenci a moudrost. Interpretace motivů a jednání druhé osoby v sociálním a vývojovém kontextu (atribuční teorie, teorie mysli).
- 6. Vědomí jako psychologická kategorie, možná vymezení a atributy. Koncept vůle a teorie volního jednání. Já ve smyslu Self – tradiční vymezení, nové přístupy. Koncept identity v psychologii – srovnání (na příkladu teorií) vývojového a sociálně psychologického pohledu.
- 7. Psychologické teorie komunikace – srovnání různých teoretických rámců. Jazyk a psychosémantika. Teorie sociální reprezentace a diskursivní analýza. Teorie masové komunikace a komunikace ve virtuálním prostředí. Příklady výzkumů, kter é se zabývají komunikací.
- 8. Osobnost jako jedinečný člověk (subjekt) a jako teoretický výkladový konstrukt. Tradiční strukturní pohled na osobnost a příklady soudobých přístupů ke zkoumání osobnostní struktury. Současné teorie reflektující tradiční téma o vlivu dědičnosti a prostředí na utváření psychiky. Proces celoživotního utváření osobnosti a koncept tzv. vývojových úkolů.
- 9. Teorie skupinového chování vysvětlující konformitu, pro-sociální chování, skupinovou facilitaci a zahálení, kooperaci a soupeření. Příklady výzkumů zaměřených na vztahy ve skupině a na skupinové fenomény.
- 10. Jedinec a společnost. Kulturní deter minace lidské psychiky, příklad teorií, které tuto podmíněnost reflektují, příklad výzkumů, které upozorňují na kulturní specifičnost psychických projevů. Teorie utváření sociálních stereotypů a postojů, možnosti vysvětl ení postojové stability a změny (osobnostní, situační, kulturní vlivy).